

Programa Erasmus+ per al PAS del CRAI
Informe de la beca de mobilitat al Sistema Bibliotecario di
Ateneo (SBA) dell'Università degli Studi di Torino
(Curs 2021-2022)

ANNEX 1:

ARCHIVISSIMA: Il Festival e la Notte degli Archivi. La
participació del CRAI Biblioteca de Lletres en l'edició de 2023
del Festival Archivissima.

<i>Nom del participant</i>	Esther Acereda Jiménez
<i>CRAI Biblioteca o Unitat</i>	CRAI Biblioteca de Lletres
<i>Institució i país de destí</i>	Università degli Studi di Torino. SBA (itàlia)
<i>Dates d'estada a la universitat estrangera</i>	Del 13/6/2022 al 17/6/2022

ARCHIVISSIMA

És un projecte de *Promemoria Group* en el que participen 566 arxius italians i internacionals des de la primera edició d'aquest festival dedicat als arxius.

L'activitat central del Festival Archivissima és La nit dels arxius que es celebra cada any el 9 de juny i fins al 12 de juny s'organitzen tota una sèrie d'activitats gratuïtes en viu (aquest any 2022 van ser 115) a la ciutat de Torí i a tota Itàlia dedicades aquest any a tractar el tema del canviament a partir del filtre de la memòria. A cada edició del Festival es tracta un tema com a fil conductor de totes les activitats que es proposen.

Festival dels Arxius

Nascut al 2018 una vegada vist l'èxit de la *Notte degli archivi*, el Festival reafirma, per una part, la intenció de promocionar els patrimonis i les històries conservades als arxius històrics amb aquest tipus d'actuacions i, per una altra, demostra un interès especial en valoritzar l'*heritatge* mitjançant la barreja de llenguatges i formats diferents.

Aquest any 2022 es va celebrar la 5ena edició del Festival, després de l'experiència de la Digital Edition 2020 amb el llançament del primer cicle de podcasts d'arxiu - *AtlanteSonoro* – i la edició de 2021 encara i tot més sorprenent, caracteritzada per un format més híbrid on es van combinar tota una varietat de llenguatges i productes i va ser quan es va constituir il projecte *Reti d'archivio*.

Jo vaig tenir l'oportunitat d'assistir a una activitat que es va realitzar a [Le Gallerie d'Italia](#), una galeria dedicada a exposicions temporals i altres activitats culturals, una iniciativa de Intesa Sanpaolo dintre del seu programa de cultura i inaugurada en aquest període justament al 2022. La intenció d'aquestes iniciatives és la de recuperar i fer visible el patrimoni cultural italià a partir de la recuperació d'espais històrics habilitant-los per poder oferir activitats culturals molt variades i crear espais de connexió amb el territori i la seva cultura.

L'activitat a la qual jo vaig assistir va ser una conferència realitzada per Domenico Scarpa i dedicada a dos literats torinesos que van escriure diferents novel·les junts. La conferència va presentar un recorregut per la producció de Fruttero i Lucentini a partir dels materials conservats per Rai Teche i la Fondazione Mondadori. Després ens van oferir un tour literari per la ciutat que va intentar escenificar fragments d'alguna de les seves novel·les ambientades a la ciutat de Torí.

Aquí trobareu tota la informació que hi ha sobre les activitats que es van fer entorn als autors que he comentat anteriorment: <https://www.archivissima.it/2022/oggetti/2667-dedicato-a-carlo-fruttero>

Aquests són els continguts digitals del 2022: <https://www.archivissima.it/2022/contenuti-digitali>

PROMEMORIA GROUP

<https://www.promemoriagroup.com/it>

La filosofia d'aquesta empresa és la de recuperar, digitalitzar i protegir el patrimoni històric tangible i intangible convertint els arxius en un instrument actiu i mesurable tenint en compte no només aquest passatge de material en paper a objecte digital si no tenint en compte també que la conservació de l'arxiu físic s'ha de garantir.

La història i la identitat d'una empresa com a avantatge competitiu

La recuperació de la història d'una empresa es tradueix en valor i avantatge competitiu vers aquelles empreses que no la conserven. Aquesta recuperació suposa una valorització de l'activitat de l'empresa, una presa de consciència del seu producte en el transcurs del temps i amb l'aplicació de tecnologia suposa una optimització de l'accés a la informació i una actuació de conservació de la documentació de l'empresa i de la cultura empresarial d'un país.

La història de l'empresa

Des de 2011 *Promemoria Group* treballa per posar al dia el patrimoni a partir de la recuperació dels arxius històrics mitjançant instruments digitals innovadors per tal de crear un ecosistema que representi el passat, s'integri en el present i dialogui amb el futur de les empreses o institucions amb les que treballen. No deixa de ser un projecte de país.

Podem dir que del que es tracta és de crear un creuament entre el concepte de memòria, com a imatge històrica d'una activitat i visió de futur que permeti conservar, consolidar i valoritzar la pròpia identitat amb el pas del temps.

Patrimoni empresarial o institucional

Des del punt de vista de que les empreses són una font de coneixement i tenint en compte que el saber i la informació que han generat des de la seva existència són recursos indispensables que es poden convertir en actius econòmics podem dir que el patrimoni empresarial nodreix les empreses i és imprescindible preservar-lo i fer-lo present.

Invertir en actius intangibles com és ara la propietat intel·lectual, la recerca, la tecnologia i el programari i el capital humà pot generar un benefici i desbloquejar un nou potencial de creixement econòmic. És una manera de posar a disposició de l'empresa tot aquest coneixement que pot actuar positivament en el desenvolupament de nous projectes tenint en compte l'herència de l'empresa o institució i permetent la seva protecció, consulta i reutilització del propi patrimoni mitjançant un espai digital efectiu de forma personalitzada, entenent que cada institució és diferent i té necessitats molt variades i que tota la

documentació que descriu l'empresa i la seva activitat té unes peculiaritats concretes que la fan única.

L'experiència de *Promemoria Group* s'ha mogut per sectors com l'esport, la moda, el sector alimentari, el luxe i de la indústria.

Segueixen un mètode per posar en valor el capital intel·lectual basat en l'*heritage* de les empreses. L'objectiu és fer emergir el patrimoni intangible que té l'empresa a partir de la seva classificació, conservació i valorització del seu coneixement per convertir-lo en un actiu econòmic i estratègic pels diferents sectors de l'empresa.

Arxius digitals

Promemoria acompanya a l'empresa en la recuperació i selecció de la documentació per passar-la d'estat físic a digital. Per que això sigui possible cal fer un mapatge del patrimoni existent i un anàlisi de tots els actius materials i immaterials de l'empresa. Els continguts seleccionats són analitzats per un grup especialitzat que fa un inventari, els classifica, els descriu mitjançant etiquetes, metadades de forma concreta per a cada cas amb la intenció de poder restituir una bona representació del patrimoni que rep la definició de *Brand Content Architecture*.

L'aplicació d'aquesta arquitectura informativa permet la creació de mapes relacionals que posen al centre el producte, el projecte i el servei com a punt de partida per l'exploració i la conservació del patrimoni.

Posteriorment es passa a la fase de digitalització que la realitza un altre grup en paral·lel i que s'encarrega també d'alimentar el dipòsit digital.

El llegat d'una marca

Posicionar la reputació d'una marca en el transcurs dels temps suposa tot un treball de reconstrucció de la seva història i de crear un relat que descriu i aporti perfectament una imatge de la seva identitat empresarial o cultural. No només es tracta de recuperar el seu arxiu i posar-lo disponible en digital, també és necessari el desenvolupament de tota una sèrie d'actuacions que porten al present moments importants de l'empresa o institució i que permeten reforçar aquesta identitat i tradició de la marca corporativa. Aquestes actuacions es tradueixen en mostres, aniversari del naixement de l'empresa i de la seva fundació, instal·lacions, actuacions editorials com la publicació de monografies, revista, etc.

L'aniversari empresarial una excusa per a reforçar la imatge corporativa

L'aniversari de l'empresa pot ser l'excusa perfecte per donar valor a la seva història i tradició i reforçar la seva identitat com a marca. *Promemoria* realitza activitats de festeig per visibilitzar les empreses i valoritzar el seu llegat i activitat. En realitat es converteix en el

desenvolupament de tota una cultura de consolidació de la història empresarial d'un país. En definitiva la història de l'empresa es converteix en un instrument d'innovació per al futur.

Patrimoni institucional

Però no només treballen amb empreses privades, de fet van començar primer a treballar amb el sector públic i amb la digitalització d'arxius, museus, teatres i biblioteques.

Compten amb la plataforma digital *Archivi* com a suport tecnològic per a la creació de la versió digital dels fons documentals que treballen i també mb la participació d'un equip especialitzat que estudia cada fons i el treballa de forma concreta per crear les relacions pertinents en cada cas i en assonància amb les característiques concretes de l'empresa o institució i del seu sector.

Promemoria lab

El laboratori de digitalització interna de *Promemoria* s'ocupa d'aquest passatge del document físic a l'objecte digital, independentment del seu suport, integrant també els serveis de consulta i la posada en marxa de la plataforma.

La digitalització i posada en comú dels fons documentals d'arxius i museus facilita la seva consulta, visibilitat i accessibilitat sigui dintre de cada institució com per la societat en general però també suposa un procés de valorització d'aquests fons documentals mitjançant la seva conservació. En aquest procés de digitalització de la documentació també es fa tota una feia de disposició i ordenació dels fons documentals físics en aquest sentit i que pot comportar des de la neteja dels documents, la restauració i la seva disposició en contenidors adients per a la seva conservació.

La revista dels arxius: Archivio magazine

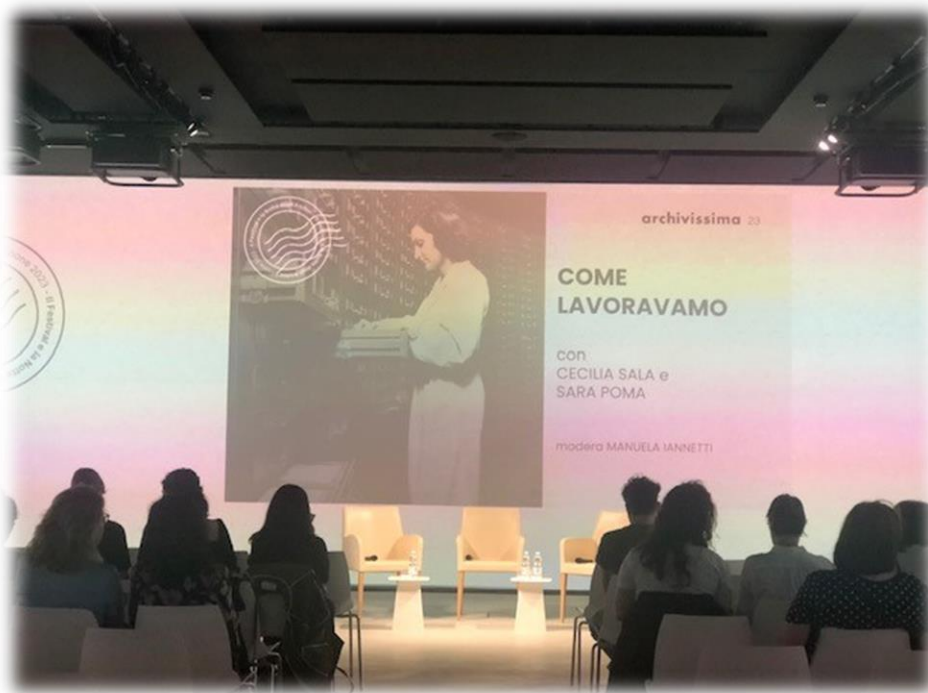
Promemoria edita aquesta revista que està especialitzada exclusivament en reportatges centrats en els arxius o en materials arxivístics. Es va fundar al 2017, es semestral, es distribueix a tres continents i està disponible a llibreries, tendes de museu, galeries, etc. És una manera clara de difondre la cultura arxivística però de forma contemporània.

Aquesta publicació ha rebut el premi *Best Use of Photography* al 2018 als *Stack Awards* per *The Crime and Power Issue*.

El nombre d'arxius explorats a les seves planes són ja més de 100 i han comptat amb la participació de col·laboradors de cert renom com Valerio Millefoglie, Marta Sironi, Giorgio Vasta, Emanuela Carbé, Carlo Ginzburg, Alberto Mondadori, Andrea Pinotti, Museo del Cinema di Torino, Olivetti, TIM, Archives Nationales de France, Politecnico di Torino, Cassero LGBT Center, Fondazione Arnoldo e Alberto Mondadori, Studio Azzurro, La Triennale di Milano, etc.

Per a més informació de la revista: <https://www.archivio.com>

PARTICIPACIÓ DEL CRAI BIBLIOTECA DE LLETRES AMB LA PRESENTACIÓ DE LA UNITAT D'ESTUDIS BIOGRÀFICS A ARCHIVISSIMA 2023'

A partir de les relacions que es van obrir amb l'estada ERASMUS+ 2022' aquest any vam tenir l'oportunitat de participar en el Festival ARCHIVISSIMA 23' presentant la Unitat d'Estudis Biogràfics de la nostra Facultat.

La UEB és una unitat d'especialització que va néixer al 1994 gràcies a la seva creació de la ma d'Anna Caballé Masforroll, professora del Departament de Filologia hispànica, Teoria de la Literatura i Comunicació de la Facultat de Filologia i Comunicació de la Universitat de Barcelona. Aquest projecte es va portar a terme gràcies al suport del *Ministerio de Educación y Ciencia* existent en aquell moment, que va finançar el primer projecte de recerca demanat per aquesta unitat.

La funció de la Unitat d'Estudis Biogràfics està orientada a donar als gèneres auto/biogràfics l'oportunitat de tenir l'espai que mereixen. Hem de dir que la seva importància acadèmica ha crescut considerablement en els últims 20 anys.

La UEB consta d'una Biblioteca i d'un Arxiu.

La biblioteca compta amb uns 2500 volums i des de 2020 està disponible a catàleg. El CRAI Biblioteca de Lletres va portar a terme aquest projecte d'informatització de la biblioteca.

Aquestes són les fases per les que va passar el projecte:

1. A desembre de 2019 es comença a definir el projecte d'informatització: descripció de conceptes, definició de temàtiques, cronograma de treball, compromisos entre Unitat i CRAI etc.
2. Es fa el trasllat de materials dintre de la secció i es dona una nova distribució dels espais de la Unitat.

3. Es fa la selecció dels fons bibliogràfics que són pertinents i que responen concretament a les matèries ja definides que tracta la Unitat i que seran els que es catalogaran.
4. Es creen grans àrees temàtiques que defineixen perfectament el fons. Són aquestes:
  - a) Autobiografies
  - b) Diaris
  - c) Correspondència
  - d) Llibre de viatge
  - e) Biografies
5. Creació d'un model de classificació bàsica basada en la CDU.
6. Catalogació del fons i incorporació a ALMA com a fons de Lletres però amb la indicació de que físicament es troba a la UEB¹.
7. Aquest projecte es va acabar a setembre de 2020, per tant, va ser un projecte realitzat en període de pandèmia, cosa de la qual estem molt contents perquè va ser un moment de moltes dificultats però no per això es van aturar els projectes ja iniciats abans del confinament.
8. Dintre d'aquest projecte es van incorporar dues novetats: la instauració d'un dia d'atenció a la UEB pels recercadors amb cita prèvia i el compromís de servir les peticions del Servei d'Obtenció de Documents i Préstec interbibliotecari que rep el CRAI dels fons bibliogràfics que té la UEB. En el cas dels recercadors, en principi només tenen dret a la consulta però amb prèvia consulta dels responsables de la UEB si es veu que no és un problema es presten els materials de forma individual. Encara i així aquest fons apareix exclòs de préstec a catàleg.

Els fons provenen de donacions individuals que o bé que les fan els autors en qüestió o les fan la família de l'autor.

L'arxiu està en fase d'inventari i encara no està en format digital ni accessible a catàleg com a fons documental, però sí que es pot consultar a l'UEB amb cita prèvia.

¹ Aquesta situació és molt comú a Lletres atès que hi ha diferents fons d'especialització que no formen part del fons del CRAI Biblioteca de Lletres però que sí que els cataloga i processa. És el cas de l'IPOA, El Centre d'Estudis Lul·lians, la Secció d'Àrab i la UEB.

archivissima 23

Archivissima és un festival internacional d'arxius creat per Promemoria Group que es celebra sempre al mes de juny a la ciutat de Turí coincidint amb el Dia dels Arxius i que durant 4 dies ofereix tota una sèrie d'activitats en línia majoritàriament però també es pot gaudir de tota una [programació](#) d'events culturals en espais de la ciutat i de la resta d'Itàlia majoritàriament.

Cada any el festival està dedicat a una temàtica i aquest any es va treballar la idea del *carnet voyage*, així que nosaltres vam pensar que podíem aprofitar per presentar la UEB fent un [pòdcast](#) ja que té temàtiques que podien lligar amb el tema del festival i vam presentar també un vídeo i la mostra física i virtual que vam realitzar al 2015 en col·laboració amb la UEB dedicada a la commemoració dels 80 anys del [Creuer Universitari Transatlàntic del 1934](#) que va organitzar la Universitat Autònoma de Barcelona (actual Universitat de Barcelona) i del qual no estenia molta informació. Va ser gràcies a l'estudi de documentació de l'Arxiu de Guillermo Díaz-Plaja que es va poder construir tot un relat descriptiu d'aquesta experiència i així ho vam voler mostrar al festival. Per il·lustrar aquest relat hem presentat també el [vídeo](#) que es va editar amb motiu de l'[exposició](#).

Aquesta experiència suposa tot un exercici de col·laboració a nivell nacional i internacional amb els organitzadors d'Archivissima, amb la Unitat d'Estudis Biogràfics i amb la Reial Acadèmia de Bones Lletres.

Notícia al Bloc de Lletres: <https://blocdelletes.ub.edu/2023/06/09/la-unitat-destudis-biografics-a-archivissima-23/>

Us deixo un petit resum de les xifres sobre la repercussió del festival en aquesta edició de 2023:

426 arxius participants

20 regions involucrades (i tres institucions estrangeres entre les que hem estat presents)

Sold-out en el 90% de les activitats programades

170 activitats en viu

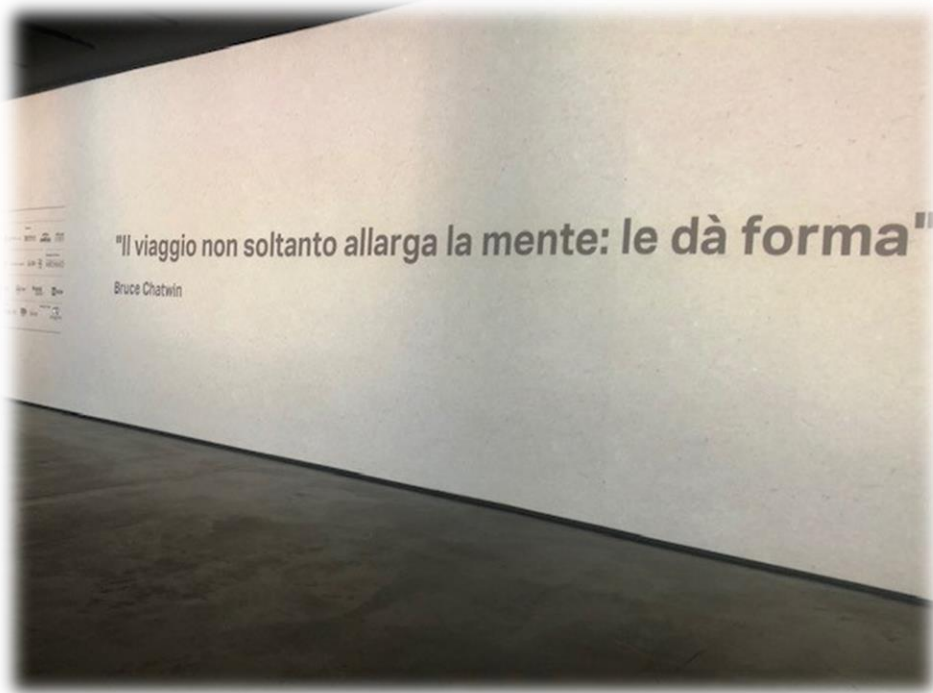
63.000 visites al web del festival durant el cap de setmana que va tenir lloc.

180.000 persones involucrades a les xarxes socials

Són dades que parlen d'un festival important i molt participatiu en línia i de forma presencial i que demostren que està en continu creixement d'una edició a una altra veient el nombre d'entitats que han participat.

El que sí que és veritat i una gran fortuna es que darrera d'aquestes xifres hi ha tota una feina realitzada per part dels organitzadors i alhora dels participants, una gran passió per la cultura i una gran consciència de crear xarxa i donar a conèixer els projectes de les diferents entitats.

#Carnet de voyage = Quadern de viatge

El tema del festival en aquesta edició de 2023 era el **carnet de voyage**, viatge entès com a exploració d'allò desconegut i alhora es presenta com a apertura e interès per allò que no coneguem. El viatge és fer camí i aquest moviment passaria desapercbut si no fos per la història que ens relata aquest viatge i el seu record. Aquest **carnet de voyage** que funciona com un objecte físic que ens acompanya en tot moment en aquest viatge i que ens permet fixar amb la paraula aquesta vivència, aquesta experiència. Funciona com a testimoni d'un moment que es dilata en cadascun dels espais pels que passa el viatger oferint imatges, records, emocions i una visió de conjunt d'aquesta realitat viscuda.